

IF Metalls yttrande över betänkandet: Ökad insyn i politiska processer (SOU 2025:52)

Inledning

IF Metalls utgångspunkter

I remissyttrandet prioriterar IF Metall de två frågor som har störst bäring på vår verksamhet som förbund och störst påverkan på våra medlemmar: förslaget om insyn i politiska påverkansprocesser samt förslaget rörande bidrag från organisationer på arbetsmarknaden till politiska partier. Vi kommer enbart att ge en kort kommentar till det förstnämnda förslaget.

Vad gäller förslaget om insyn i politiska påverkansprocesser ger IF Metall vårt stöd till LOs yttrande i frågan och hänvisar till det. IF Metall har som medlem i LO varit med och fattat ett beslut på LOs kongress 2024 som slår fast att LO anser att ett lobbyregister bör införas. Vi är därför av samma åsikt som LO och delar deras resonemang i frågan i stort.

Vad gäller frågan om bidrag från organisationer på arbetsmarknaden till politiska partier så delar IF Metall även här LOs principiella hållning. Men vi vill även bidra med vårt eget perspektiv i egenskap av att vara en arbetsmarknadsorganisation som skulle bli direkt berörd om författningsförslaget skulle gå från teori till verklighet.

Sammanfattning av förslaget rörande krav på samtycke från enskilda medlemmar när arbetsmarknadsparter ger bidrag till politiska partier eller kandidater

Kommittén föreslår att det inte ska införas någon ny lag som reglerar huruvida bidrag från organisationer från arbetsmarknaden till politiska partier ska vara frivilliga för den enskilda medlemmen. Det redovisas dock ändå ett förslag på hur en sådan lagstiftning skulle kunna se ut, i enlighet med vad som efterfrågats i tilläggsdirektivet.

Kommittén har tagit fram ett förslag, enligt dansk förlaga, på hur en författningsreglering rörande arbetsmarknadsorganisationers bidrag till politiska partier skulle kunna se ut. Förslaget skulle innebära en skyldighet för arbetsmarknadsorganisationer, så som IF Metall, som på central nivå lämnar bidrag till politiska partier att erbjuda enskilda medlemmar att meddela revisor om att deras medlemsavgift inte ska gå till finansiering av ett parti.

Detta skulle dock inte innebära någon nedsättning i medlemmens medlemsavgift som helhet.

Kommittén var inte enig i beslutet att inte föreslå någon lag rörande arbetsmarknadsorganisationers bidrag till politiska partier och kandidater. Sex ledamöter, två sverigedemokrater, två moderater, en kristdemokrat och en liberal reserverade sig.

IF Metalls kommentarer

Förslaget till författningsreglering träffar de arbetsmarknadsorganisationer som lämnar bidrag till politiska partier på central nivå. IF Metall är en sådan organisation. IF Metall delar kommitténs syn att arbetsmarknadsorganisationers rätt att, i enlighet med sina stadgar och allmänna föreningsrättsliga principer, fritt kunna använda sina tillgångar för att verka för politiska ändamål i medlemskollektivets gemensamma intresse, är en central aspekt av föreningsfriheten enligt Europakonventionen. IF Metall delar även LOs uppfattning att en reglering av dansk modell inte är förenlig med Europakonventionen. Något som kommittén också resonerar kring men kommitténs slutsats är inte lika tydlig som LOs. IF Metall anser, liksom LO, att det vore förödande för tilliten till den öppna demokratiska staten som vi värnar i Sverige att inskränka den grundlagsskyddade föreningsfriheten där varje demokratisk organisation ges rätten att i god ordning besluta om hur man vill använda sina medel.

Vår utgångspunkt i resonemanget är att IF Metall är en demokratiskt uppbyggd organisation. Våra medlemmar har möjlighet att, i enlighet med vår stadga, påverka de beslut som organisationen fattar. Hur vårt förbund använder sina pengar är reglerat i demokratiskt fattade beslut, antingen fattade av kongressen, som är vårt högsta beslutande organ, eller av andra valda funktionärer som fått sin beslutsmakt genom kongressen.

IF Metall är en feministisk organisation som tror på, och arbetar för, mångfald. Vårt mål är att organisera alla som arbetar inom våra avtalsområden, utan att spela ut människor och grupper av människor mot varandra. Vårt mål är att alla våra medlemmar ska behandlas väl samt behandlas lika, men vi är inte en politiskt obunden organisation. Vi välkomnar alla medlemmar men vi kräver av våra förtroendevalda att de inte arbetar mot våra grundläggande värderingar om allas lika värde. Detta är en princip vi förbehåller oss och den principen är fattad av våra medlemmar genom vår kongress. Vi gör ingen hemlighet av vår koppling till Socialdemokratiska Arbetarepartiet. Tvärtom. Vi är inte bara öppna med denna koppling inför våra medlemmar, vi lägger mycket tid och resurser på att informera våra

medlemmar om IF Metalls politiska grundsyn, våra politiska ställningstaganden och orsakerna bakom dessa. Det är vår övertygelse att vår koppling till Socialdemokraterna är av godo för våra medlemmar och för de branscher som de verkar inom. Som en oberoende förening i ett fritt och demokratiskt land har vi rätt att göra detta. Vi har rätt att organisera oss, att fatta beslut om vilka gemensamma värderingar som ska vägleda vår verksamhet och om hur vi bäst företräder våra medlemmar och deras intressen med utgångspunkt i dessa värderingar, både i förhandling och i politiken.

Beslut om huruvida vår organisation ska ge bidrag till ett politiskt parti eller inte kan ses som kontroversiella, både av oliktänkande utanför vår organisation och av enskilda individer inom den. Men det är ett kollektivt fattat beslut och det är inte det enda kollektiva beslutet i vår organisation som kan upplevas som kontroversiellt och skapa missnöje. Med den logiken som styr förslaget på reglering följer frågan om det även ska vara möjligt att i lag reglera rätten för enskilda individer att motsätta sig att deras andel av medlemsavgiften ska användas till att finansiera andra ändamål som den specifika individen inte håller med om eller inte ser nyttan med? Exempel på detta skulle kunna vara finansieringen av medlemsförsäkringar som inte alla medlemmar kommer att nyttja och kanske då inte heller ser ett värde av. Vart finns legitimiteten i en representativ demokratisk organisation med gemensamt fattade beslut om lagstiftaren sedan gör det frivilligt för varje individ att följa besluten?

Vi har inte direktdemokrati i Sverige, vår demokratiska modell är representativ. Det är så våra politiska institutioner, våra politiska partier, våra företag och våra föreningar är organiserade. Att genom lag göra ett detaljgrepp i en förening som IF Metalls kollektivt fattade beslut och justera en specifikt utvald fråga blir mycket märkligt av flera skäl. Det inkräktar på vår beslutsfrihet som förening och underminerar vår interna demokratiska beslutsprocess, det skulle skapa en stor byråkratisk börda för organisationen, vilket skulle ta resurser från vår kärnverksamhet, vilket inte är i medlemmarnas intresse och det skulle detaljstyra verksamheten på ett sätt som inte är förenligt med principerna för hur svenskt demokratiskt beslutsfattande är organiserat i övrigt.

IF Metalls fackliga uppdrag, att företräda våra medlemmar och verka för deras bästa, både på arbetsplatsen och i samhället, är nära förknippat med politik. Så har det varit genom hela vår historia. Vårt uppdrag är politiskt. Socialdemokratiska Arbetarepartiet och fackföreningsrörelsen har skapat varandra och följt varandra in i samtiden. Att genom lag försöka lösgöra IF Metalls fackliga gärning från vår politiska gärning är i praktiken både svårt

och djupt problematiskt. Det är ett direkt angrepp på vår förening, våra stadgar och vår organisatoriska egenmakt. Att ge individer rätten att göra avsteg från beslut fattad i god demokratisk ordning skulle underminera vårt beslutsfattande som en fri och demokratisk förening, vilket står i direkt motsatt till både Europakonventionen och den av Sverige ratificerade ILO-konventionen nr 87 artikel 3 som lyder: "Arbets- och arbetsgivarorganisationer skola äga rätt att avfatta sina stadgar och reglementen samt utse sina representanter i full frihet, organisera sin förvaltning och verksamhet samt fastställa sitt handlingsprogram. Offentliga myndigheter skola avhålla sig från varje ingripande som begränsar denna rätt eller inverkar menligt på dess lagliga utövande."

Att Sverige är ett land så starkt rotat i fri föreningsverksamhet är en av anledningarna till att vi har en så stark och välfungerande demokrati. Denna modell spelar också en avgörande roll för stabiliteten på svensk arbetsmarknad, vilket i sin tur är en av hörnstenarna i den svenska konkurrenskraften. Det är av största vikt att parternas handlingsfrihet fortsätter att värnas av svenska lagstiftare och likaså den svenska arbetsmarknadsmodellen, med starka parter. Detta gäller både arbetsgivare och fackföreningar.

Förslaget till författningsreglering som tagits fram av utredningen riktar sig i praktiken mot ett mycket litet antal arbetsmarknadsorganisationer så som verkligheten ser ut idag. IF Metall är en av dessa. Det är så pass få organisationer på arbetsmarknaden som ger bidrag till politiska partier att det är svårt att argumentera för att förslaget är del i en bred principdiskussion. Det ser snarare ut som en riktad reglering som har ett tydligt syfte att hindra IF Metall och ett fåtal andra organisationer från att bidra till just Socialdemokraterna. Oavsett om man delar IF Metalls politiska värderingar eller inte har vi alla ett gemensamt intresse av att Sverige ska förbli en stark demokratisk stat med fria starka föreningar. Att tumma på principerna som gör detta möjligt är inte värdigt en demokrati som Sverige.

Sammanfattningsvis:

- IF Metall stödjer förslaget om insyn i politiska påverkansprocesser i enlighet med vad som uttryckts i LOs yttrande.
- IF Metall anser att det är bra att kommittén inte föreslår en lagstiftning för att reglera arbetsmarknadsorganisationers bidrag till politiska partier. Vi motsätter oss dock idén bakom förslaget med hänvisning till svensk demokratins funktionssätt och vikten av att värna både fria

och starka fackföreningar i det svenska samhället och inte minst den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Detta yttrande är skrivet av Emmy Widqvist på IF Metalls utredningsenhet, på uppdrag och med godkännande av Tomas With, vice förbundsordförande.